

Viðauki

Lausn heildisins

$$T = 4\sqrt{\frac{L}{g}} \int_0^\Theta \frac{d\theta}{\sqrt{2(\cos\theta - \cos\Theta)}} \quad (1)$$

Til að leysa heildið notum við innsetningu, veljum stærðina ϕ þannig að

$$\sin \frac{\theta}{2} = \sin \frac{\Theta}{2} \cdot \sin \phi \quad (2)$$

Diffurun gefur jöfnuna

$$\frac{1}{2} \cos \frac{\theta}{2} d\theta = \sin \frac{\Theta}{2} \cdot \cos \phi d\phi$$

Í stað $\cos \frac{\theta}{2}$ ritum við

$$\sqrt{1 - \sin^2 \frac{\theta}{2}} = \sqrt{1 - \sin^2 \frac{\Theta}{2} \cdot \sin^2 \phi}$$

svo þá fæst

$$d\theta = \frac{2 \sin \frac{\Theta}{2} \cdot \cos \phi d\phi}{\sqrt{1 - \sin^2 \frac{\Theta}{2} \cdot \sin^2 \phi}}$$

Nú er $\cos \theta = 1 - 2 \sin^2 \frac{\theta}{2}$ og því má umrita hluta nefnarans í jöfnu (1) svo

$$\cos \theta - \cos \Theta = 2 \left(\sin^2 \frac{\Theta}{2} - \sin^2 \frac{\theta}{2} \right)$$

og með jöfnu (2) ásamt umritun fæst

$$\cos \theta - \cos \Theta = 2 \sin^2 \frac{\Theta}{2} \cdot \cos^2 \phi$$

Mörk heildisins í jöfnu (1) breytast við innsetningu (2), $\theta = 0$ samsvarar $\phi = 0$, og $\theta = \Theta$ samsvarar $\phi = \pi/2$. Stingum öllu inn í jöfnu (1) og fáum sveiflutímann

$$T = 4\sqrt{\frac{L}{g}} \int_0^{\pi/2} \frac{d\phi}{\sqrt{1 - \sin^2 \frac{\Theta}{2} \cdot \sin^2 \phi}}$$

Þetta heildi, sem er vel þekkt og óreiknanlegt nema með nálgunum, er kallað elliptískt heildi af gerð eitt (e. *elliptic integral of the first kind*) og þar sem mörk þess eru frá 0 til $\pi/2$ er sagt að það sé fullkomnað (e. *complete*).

Nálgunarlausnir fyrir heildið má leiða út eða finna í flestum handbókum um eðlis- og stærðfræði, hér er ein slík með $k = \sin(\Theta/2)$

$$\int_0^{\pi/2} \frac{dx}{\sqrt{1 - k^2 \sin^2 x}} = \frac{\pi}{2} \left[1 + \left(\frac{1}{2}\right)^2 k^2 + \left(\frac{1 \cdot 3}{2 \cdot 4}\right)^2 k^4 + \left(\frac{1 \cdot 3 \cdot 5}{2 \cdot 4 \cdot 6}\right)^2 k^6 + \dots \right]$$

Notum skilgreiningu á T_0 úr (3) úr pendúlmælingu og fáum lausn fyrir T sem samsvarar jöfnu (5) í pendúlmælingum.

$$T = T_0 \left(1 + \frac{1}{4} \sin^2 \frac{\Theta}{2} + \frac{9}{64} \sin^4 \frac{\Theta}{2} + \dots \right)$$